

УДК 338.4

DOI: <https://doi.org/10.32782/2522-4263/2023-4-8>**Коваленко Ю.О.***доктор економічних наук,
професор кафедри управління і фінансово-економічної безпеки
ДВНЗ «Донецький національний технічний університет»***Kovalenko Yuliia***Doctor of Economic Sciences,
Professor of the Department of Management and Financial
and Economic Security
Donetsk National Technical University "Donetsk National Technical University"***НАЦІОНАЛЬНІ ЕКОНОМІЧНІ ІНТЕРЕСИ УКРАЇНИ В УМОВАХ
ІНФОРМАЦІЙНОЇ ЕКОНОМІКИ: АКТУАЛЬНІ ТРЕНДИ ДОСЛІДЖЕНЬ****NATIONAL ECONOMIC INTERESTS OF UKRAINE IN THE CONDITIONS
OF THE INFORMATION ECONOMY: CURRENT RESEARCH TRENDS****АНОТАЦІЯ**

Статтю присвячено актуальним питанням розробки та обговорення національних економічних інтересів України в умовах інформаційної економіки на основі інтеграції вже напрацьованих положень вітчизняними науковцями. Розглянуто та доведено актуальність оновлення національних економічних інтересів країни в умовах постмілітарного відновлення з позиції прогресивних зрушень в системі національної економіки, просуванні інноваційної моделі економіки, підтримці кластероутворення, як вимог входження країни в діловий простір ЄС. Проведено систематизацію вже накопичених положень, підходів та принципів, що мають єдність в напрямках формування фундаменту теорії національних інтересів, забезпечують парадигмальність, інтеграційність в спільних методологічних, історико-генетичних напрацюваннях, наробках основ економічної теорії, менеджменту та економіки та мають перспективи бути залученими в стратегічних, тактичних планах постмілітарного відновлення економіки України. Доведено наявність наукового потенціалу української школи економіки, вже напрацьованих положень теорії, методології та практики в статтях, монографіях, дисертаційних дослідженнях, що мають свою актуальність в умовах удосконалення існуючої моделі інформаційної економіки та її пріоритетності в формуванні галузевої політики підтримки українського ІТ-сектору, прискореному входженні до ЄС.

Ключові слова: національні економічні інтереси, інформаційна економіка, тренди досліджень, постмілітарне відновлення, парадигмальність, інтеграційність.

ANNOTATION

The article is devoted to topical issues of the development and discussion of the national economic interests of Ukraine in the conditions of the information economy based on the integration of provisions already developed by domestic scientists. It was determined that national economic interests in the legal space and research of scientists always have a link, a connection with the elements of protection of interests and influence on safe zones of stable reproduction of the country's vital activities, the formation of harmonious and balanced relations in the "business – population – government" paradigm. The relevance of renewing the national economic interests of the country in the conditions of post-military recovery from the standpoint of progressive shifts in the system of the national economy, promotion of an innovative model of the economy, support of cluster formation as requirements for the country's entry into the EU business space is considered and proven. Systematization of the already accumulated provisions, approaches and principles, which have unity in the directions of formation of the foundation of the theory of national interests, provide paradigmaticity, integrability in joint methodological, historical and genetic studies, development of the foundations of economic

theory, management and economics, and have prospects of being involved in strategic, tactical plans for the post-military recovery of Ukraine's economy. It is noted that the potential of the already developed provisions of theory, methodology and practice in articles, monographs, and dissertation studies have their relevance for Ukraine in terms of: improvement of the existing model of the information economy; development of strategic plans for the recovery of the country's economy; the formation of a resource that will ensure the qualitative filling of the strategic plans of the state and branches with provisions of scientific opinion, creative and relevant tools for regulating the national economy. It has been proven that the solution of today's problems and tasks of post-military reconstruction of the country should not take place on the platforms of competitive relations between scientists (scientific schools), but on the basis of the integration of knowledge, the joint search for the right scientific and practical management solutions.

Key words: national economic interests, information economy, research trends, post-military recovery, paradigmaticity, integrability.

Постановка проблеми. В системі знань української національної економіки існує прошарок наукових напрацювань, які присвячені питанням визначення, обґрунтування, реалізації економічних інтересів на основі досліджень теорії та методології функціонування великих господарських систем та відповідних знань, що вже розроблені та отримали публічне визнання. Розуміння етапізації такого накопичення знань орієнтує дослідників на необхідність виокремлення першого етапу наукового процесу, як періоду довоєнного (до лютого 2022 року). Це період первинного осмислення значущості та затребуваності оцінок національних потреб та економічних інтересів з позиції теорії, методології та практики. Напрацюваннями, найбільш вагомими внесками, базовими концептами цього періоду слід визнавати:

- визначення одночасної суб'єктності та об'єктності національних економічних інтересів в контексті тематик дослідницького потенціалу;
- виокремлення функціонального навантаження на національні економічні інтереси в розробках методологічного забезпечення інструментарію державної та галузевої політики;

– поділ національних економічних інтересів на групи (внутрішні та зовнішні; національні, регіональні, галузеві; тактичні та стратегічні, та ін.), відповідне ускладнення таких оцінок з позиції якості інформаційного забезпечення;

– напрацювання основ аналітичного забезпечення досліджень національних економічних інтересів з позиції розширення підходів та залучення прогресивних цільових технологій обробки великих масивів даних;

– обґрунтування принципів формування та впровадження національних економічних інтересів в умовах активних ринкових трансформацій, які відповідають залученню напрацьованих, публічного обговорених положень до державної політики;

– вивчення особливостей інтеграційних процесів в формуванні сучасного українського ділового середовища в контексті відповідності національного економічного інтересу вступу до ЄС;

– розуміння синергетичного поєднання напрацьованих теорій національних економічних інтересів та інформаційної економіки, як пріоритетних сфер в напрямках наукових досліджень, визнанні первинності науково-технічного прогресу в пріоритетах руху великих господарських систем.

Це стисле відображення концептуального напрацювання науковців, фрагментарне, але з перспективою подальшого вивчення питання та впровадження знань в практику державного, регіонального та галузевого менеджменту.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження національних економічних інтересів слід визнавати актуальними та такими що дають користь як в теорії та методології, так і в практичній площині стратегічних розробок влади, бізнесу. Найбільш поширеними серед закордонних дослідників слід визнавати: Брауна С., Кіссенджера Г., Моргентау Г., Сміта А., Хоффмана С., Шлессінгера Дж. Українська наукова школа лише починає оформлювати відповідний напрям досліджень, більшість науковців висвітлюють окремі питання в теоретико-методологічному забезпеченні знань економічної теорії, економіки, менеджменту, державного управління. Окремі положення та актуальні питання обговорені в працях Бітюк І., Фінагіної О. [1–2], Бураяка Є. [3–5], Варналія З., Далевської Н., Коваленко В. [6], Кононової І. [7], Ляшенко В. [8], Панкової Л. [9]. В українському науковому просторі школи теорії та методології економічних інтересів поки не існує, це питання майбутнього. Але свого завершення отримує перший етап формування такого наукового знання з приставкою національних надбань, пріоритетних основ демократичного розвитку країни на засадах найкращого світового досвіду.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, полягає у систематизації вже накопичених положень, підходів та принципів, що мають єдність в напрямках формування фундаменту теорії національних інтересів в умовах існуючої моделі інформаційної економіки.

Мета статті. Головною метою такого дослідження постає систематизація вже накопичених положень, підходів та принципів, що мають єдність в напрямках формування фундаменту теорії національних інтересів, забезпечують парадигмальність, інтеграційність в спільних методологічних, історико-генетичних напрацюваннях, наробках основ економічної теорії, менеджменту та економіки та мають перспективи бути залученими в стратегіях постмілітарного відновлення економіки України.

Виклад основного матеріалу дослідження. Погодимось з думкою шановних науковців, що з огляду на множинність і багатопарадигмальність сучасної економічної думки слід акцентувати увагу на огляді найвагоміших течій сучасної економічної думки. Робити наголос на спадкоємності досліджень і в цьому контексті сучасні економічні теорії розглядаються як результат теоретичного прогресу та критичного переосмислення інтелектуальних досягнень попередників. Подібний підхід уможлиблює бачення загальних тенденцій розвитку сучасної економічної теорії та відмежування уваги від дрібних, конкретних досліджень, які істотно не впливають на стан і закономірності розвитку сучасної економічної думки. Разом з тим, є необхідність розкрити неоднозначний характер сучасного стану економічної науки, для якого характерні складні аналітичні побудови, відсутність одновекторності і прямолінійності розвитку, гострі дискусії з приводу різноманітних теоретико-методологічних проблем, досить тонкі грані у розмежуванні тлумачення окремих питань, кризові тенденції, визначення векторів інформаційного та інтелектуального прогресу. І в зв'язку з цим відбуваються суттєві зміни у змісті окремих теорій, напрямів, течій економічної думки [10, с. 10].

Також доволі актуальним постає збереження та залучення відповідних, системного інтегрованих знань з метою прискореного опрацювання та впровадження в практику державного, галузевого та регіонального управління. Розширимо таке бачення характеристиками цікавих досліджень, що сформували авторське бачення новітніх процесів, інноваційного руху, трендів розвитку інформаційної економіки. Такі дослідження присвячені теорії, методології та практиці економічних та управлінських знань стосовно економічних інтересів, найбільш вагомий внесок зроблено в дослідженнях саме національних економічних інтересів, як фундаменту напрацьованих державної та галузевої політики країни.

Національний інтерес у демократичних країнах – це передусім узагальнений відповідно до існуючих процедур інтерес людей, що формують політичну націю. Формування національного інтересу передбачає узгодження інтересів усіх громадян країни, хоча іноді це зводиться до врахування думки найбільш численних соціальних груп. Визначення поняття «національні інтереси» викладено в Законі України

«Про основи національної безпеки України» [11], де зазначено, що національними інтересами є «життєво важливі матеріальні, інтелектуальні і духовні цінності Українського народу як носія суверенітету і єдиного джерела влади в Україні, визначальні потреби суспільства і держави, реалізація яких гарантує державний суверенітет України та її прогресивний розвиток» [11].

Національні економічні інтереси в правовому просторі та дослідженнях науковців завжди мають прив'язку, з'єднання з елементами захисту інтересів та впливу на безпекові зони стабільного відтворення життєдіяльності країни, формування гармонійних та збалансованих відносин в парадигмі «бізнес – населення – влада».

Визначимо найбільш актуальні концептуальні положення українських науковців, які формують бачення авторів з позиції пріоритетних напрямів національних інтересів, не втрачають своє актуальності, мають перспективу бути залученими в постмілітарних проєктах та програмах, заходах державної та регіональної політики відновлення економіки та соціальної сфери України.

Систематизуючі напрацювання останніх 10 років, виокремимо такі дослідження, котрі слід рекомендувати для аналізу, поширення, впровадження в напрямках та заходах національної економічної політики, правових та нормативних положеннях регулювання інвестиційної та інноваційної політики, інституційних основах формування кластерної політики й системної підтримки бізнесу та інших питаннях, що мають затребуваність в умовах постмілітарного відновлення нашої країни.

Особливої уваги слід приділити працям Є. Буряка, А. Павловської, Д. Солохи, як фундаментальним дослідженням в сфері інтеграційних змін в трансформованні національної економіки, формуванні кластерів, регіональних зрушень в питаннях спільних дій бізнесу та влади. Авторами обґрунтовані стратегічні пріоритети в прогресивному русі української економіки, проаналізовано процеси інтеграції і перспективи формування регіональної кластерної політики на основі балансу економічних інтересів [3].

Також Є. Буряком сформовано узагальнене перспективне бачення кластероутворення, регіональної кластерної моделі економіки, як національного інтересу країни в євроінтеграційному русі, в основу якого покладено вимогу збільшення кількості кластерів і підвищення конкурентоспроможності територій. Як обов'язкові умови досягнення такої мети визначено цільову державну та регіональну політику; мобілізацію ресурсів регіонів; інноваційно-інформаційну модернізацію; формування міжрегіональних і міжгалузевих інноваційних кластерів; інституціоналізацію інноваційної кластерної інфраструктури; зростання ринків та ділової активності; покращення інвестиційного клімату [4; 5].

Свій внесок в вивчення системи знань щодо формування та реалізації національних еконо-

мічних інтересів зробили дослідники Національного університету оборони України імені Івана Черняхівського О. Левчук, В. Коваленко. Авторський колектив наголошує на відсутності ґрунтовних публікацій, комплексного відображення теорії та методології національних інтересів, як надбання українських дослідників; пов'язують та доводять наявність прямого зв'язку між економічною, політичною та соціальною безпекою; роблять наголос на геополітичні особливості формування пріоритетів національних інтересів та прагнень України до вступу в ЄС.

Ключової ідеєю постають концепти, що національні економічні інтереси є пріоритетом економічної безпеки тією мірою, в якій вони слугують забезпеченню економічної безпеки. Всі національні економічні інтереси прямо чи опосередковано стосуються економічної безпеки, однак ступінь впливу може суттєво відрізнятися [6, с. 61–67].

Публікації науковця В. Ляшенко, провідного фахівця НАН України, присвячені актуалізованими питанням національних економічних інтересів та успішності розвитку підприємництва, як рушійної сили ринкових трансформацій суспільства та пріоритетного сектору впливу на глобальні зрушення в просуванні інформаційної економіки. Автором виконано дослідження ролі бізнес-асоціацій в системі інституційного забезпечення лобювання інтересів підприємництва в Україні. Виявлені проблеми та особливості сучасного українського підприємницького середовища, зроблено наголос на відхиленнях, конфліктних станах в законодавстві, запропоновані рішення в контексті гармонізації інтересів країни та її бізнес-асоціацій [8, с. 28–39].

Актуальним та затребуваним в умовах повного відновлення економіки України постає дослідження І. Конової, викладача Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. Авторкою обґрунтовано поділ національних економічних інтересів на групи, що орієнтовані на: виживання; стабілізацію; інтеграцію національної економіки. Наведено та систематизовано найбільш пріоритетні національні економічні інтереси в умовах воєнного стану, рекомендовано параметризацію процесів та процедур в питаннях захисту національних економічних інтересів, наведено вимоги до інформаційно-аналітичного забезпечення відповідних процесів. З позиції концептуальних надбань рекомендовані принципи захисту національних економічних інтересів від потенційних загроз, як елементу стратегії національної безпеки [7, с. 34–53].

Організація ефективного аналітичного забезпечення захисту національних економічних інтересів дасть змогу створити більш ефективну та стійку систему захисту національних економічних інтересів. Релевантність процесу прийняття управлінських рішень щодо захисту національних економічних інтересів в по-

дальшому підвищується під дією аналітичних процедур, що дає змогу говорити про необхідність формування єдиної інформаційної моделі національних економічних інтересів та дозволить підвищувати результативність їх захисту [7, с. 34–53].

Захопленість та наукова наснага удосконалили теорію та методологію щодо національних та регіональних економічних інтересів притаманна Л. Панкової, пріоритетними постають концептуальні положення щодо формування в Україні інноваційно-кластерної моделі економіки на основі інформаційного прогресу, поширення стандартів інформаційної економіки. В своїх дослідженнях авторка формує перспективне бачення активізації смарт-спеціалізації як інструменту регіональної інноваційної кластерної політики для удосконалення процесу управління потенціалом територій на засадах інноватизації, інформатизації та забезпечення балансу інтересів суб'єктів регіонального розвитку [9].

Самостійним напрямом досліджень постають праці І. Бітюк, О. Фінагіної, О. Матвієнко. Дослідження присвячені актуальним питанням просування світових стандартів інформаційної економіки, прогресивної інформаційної культури в освітньому просторі України. Визначено пріоритетність, місто та роль освіти в реалізації національних економічних інтересів на основі прискореного входження країни до складу ЄС. Надано концептуалізоване бачення принципів розвитку освітнього простору України в умовах інформаційної економіки, насиченості діджитал технологіями освітніх закладів, просування стандартів дуальної освіти [1, с. 47–56; 2, с. 16–24].

Авторським колективом [1; 2] розглянуті особливості та пріоритети національних економічних інтересів в системі заходів, управлінських технологій успішної євроінтеграції українського малого та середнього бізнесу за сучасними стандартами ділового середовища Європи – це формування сучасних, ефективних, гармонійних та перспективних економічних і соціокультурних відносин в системі державної та регіональної політики. Визначено та обґрунтовано групи національних економічних інтересів щодо політики прискореної євроінтеграції [1, с. 47–56].

Слід визнати потенціал вже напрацьованих положень теорії, методології та практики в статтях, монографіях, дисертаційних дослідженнях, що мають свою актуальність для України в умовах:

- удосконалення існуючої моделі інформаційної економіки та її пріоритетності в формуванні галузевої політики підтримки українського ІТ-сектору;

- потреби в напрацюванні стратегічних планів відновлення економіки країни в прискорених темпах та на фоні посилення вимог до економічної, інформаційної, соціальної, культурної безпеки;

- формування ресурсу, що забезпечить якісним наповненням стратегічні плани держави та

галузей положеннями наукової думки, креативними та актуальними інструментами регулювання національно економіки.

Висновки. Постмілітарне відновлення національної економіки потребує дуже швидкого та ефективного відновлення країни на основі вже накопиченого потенціалу наукових досліджень, визнаних та успішних заходів економічної політики, управлінських практик оновлення інституційного забезпечення змін та системного врахування національних економічних інтересів.

З урахуванням вже існуючих надбань та під дією цих змін формувався новий, сучасний етап розвитку економічної науки, характерними ознаками якого є: орієнтація науки на дослідження нерівноважних, нелінійних, відкритих систем; посилення соціально-гуманістичної та екологічної спрямованості економічного аналізу; актуалізація досліджень у сфері фундаментальних проблем трансформаційної економіки, глобального економічного простору з метою прискореного входження країни до ЄС; використання методології цивілізаційного аналізу; методологічний плюралізм; міждисциплінарний підхід тощо. Тобто, можна стверджувати, що сучасній економічній думці притаманні власна сфера теоретичного знання (предмет вивчення) та відповідна техніка пошуку й тлумачення фактів об'єктивної дійсності (методологія аналізу), що сформувалася в процесі еволюції світового господарства. Сучасна економічна теорія та її фундаментальна теорія інтересів виступають як динамічна наука, предмет її вивчення проникає у все нові сфери життя суспільства, а методологія суттєво збагатилася (і цей процес триває) за рахунок залучення до економічного дослідження множини методів і принципів міждисциплінарного аналізу, методів економіко-математичного моделювання, поєднання економічного і соціологічного аналізу тощо. Зазначений прогрес у розвитку сучасної економічної теорії не є прямолінійним і одновекторним, що відповідає за своєю суттю наступному етапу в розвитку національної економіки України.

Наведені положення теорії та методології національних економічних інтересів доводить, що вирішення проблем сьогодення та завдань постмілітарного відновлення країни повинно відбуватися не на платформах конкурентних відносин між науковцями (науковими школами), а на основі інтегрування знань, спільного пошуку правильних наукових та практико-управлінських рішень. Саме поєднання зусиль, творче натхнення та поєднання задумів різних науковців сформує потенціал ідей щодо захисту національних економічних інтересів в умовах геополітичних ризиків, глобалізаційних процесів та конкуренції на світових ринках. Еволюція сучасної науки свідчать про успішність спільних дій та потенціалу єдності у вирішенні завдань прогресивного руху до стандартів інформаційної та інноваційної економіки, соціально орієнтованого суспільства.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Фінагіна О.В., Бітюк І.М., Коміренко В.І. Національні економічні інтереси розвитку українського сектору малого та середнього бізнесу: політика євроінтеграції та цільові технології HR-менеджменту. *Сучасні тенденції сталого розвитку: теорія, методологія, практика : колективна монографія* / За заг. ред. д.е.н., проф. Т.В. Полозової. Харків : ХНУРЕ, 2022. 347 с.
2. Бітюк І.М., Фінігіна О.В., Матвієнко О.Д., Гудима Д.М. Принципи розвитку українського освітнього простору в умовах інформаційної економіки: креативні підходи та європейський досвід. *Збірник наукових праць Черкаського державного технологічного університету. Серія : Економічні науки / М-во освіти і науки України, Черкас. держ. технол. ун-т. Вип. 65 Черкаси : ЧДТУ, 2022. С. 16–24. DOI: <https://doi.org/10.24025/2306-4420.65.2022.262871>*
3. Буряк Є.В., Солоха Д.В., Павловська А.С. Процеси інтеграції і перспективи формування регіональної кластерної політики на основі балансу економічних інтересів. *Проблеми та перспективи забезпечення стабільного соціально-економічного розвитку. Серія : Економіка: зб. наук. праць Донецького держ. ун-ту управління. Маріуполь : ДонДУУ, 2019. Т. XX. Вип. 314. С. 17–29.*
4. Буряк Є.В. Нові напрямки розвитку теорії кластерів: інтереси регіонального менеджменту. *Соціально-економічний розвиток регіонів в контексті міжнародної інтеграції: журн. Херсон. нац. техн. ун-ту. Херсон : ХНТУ, 2018. Т. 2. № 29 (18). С. 22–28.*
5. Буряк Є.В. Формування регіональних кластерів в умовах розбудови інтеграційних процесів : дис. ... д-ра екон. наук : 08.00.05 / Черкас. держ. технол. ун-т. Черкаси, 2020.
6. Левчук О.В., Коваленко В.А. Актуальні питання реформації національних економічних інтересів України в умовах глобалізації. *Економіка та суспільство*. 2016. № 2. С. 61–67.
7. Кононова, І. (2022). Аналітичне забезпечення захисту національних економічних інтересів. *European Science*, 3(sge14-03), 34–53. DOI: <https://doi.org/10.30890/2709-2313.2022-14-03-003>
8. Ляшенко В.І. Бізнес-асоціації в системі інституціонального забезпечення лобювання інтересів підприємництва в Україні. *Прометей*. 2008. № 2(26). С. 28–39.
9. Панкова Л.І. Формування інноваційної моделі кластерної політики регіонів на основі балансу інтересів : дис. ... д-ра екон. наук : 08.00.05. Черкаси, 2021. 550 с.
10. Сучасні економічні теорії: історія, методологія та перспективи розвитку : зб. матеріалів Всеукр. круглого столу; 10 листоп. 2016 р. Київ : КНЕУ, 2016. 199 с.
11. Про основи національної безпеки України : Закон України від 19.06.2003 р. № 964-IV. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/964-15>
12. *metodolohiia, praktyka: kolektyvna monohrafiia* / Polozova, T.V. (Ed). Kharkiv: KhNURE. pp. 37–47. (in Ukrainian)
13. Bitiuk I.M., Finihina O.V., Matviienko O.D., Hudyma D.M. (2022) Pryntsypy rozvytku ukrainskoho osvithnoho prostoru v umovakh informatsiinoi ekonomiky: kreatyvni pidkhody ta yevropeiskyi dosvid [Principles of the development of the Ukrainian educational space in the conditions of the information economy: creative approaches and European experience]. *Zbirnyk naukovykh prats Cherkaskoho derzhavnoho tekhnolohichnoho universytetu. Serii: Ekonomichni nauky. M-vo osvity i nauky Ukrainy, Cherkas. derzh. tekhnol. un-t, vol. 65. Cherkasy: ChDTU, pp. 16–24. DOI: <https://doi.org/10.24025/2306-4420.65.2022.262871>*
14. Buriak, Ye.V., Solokha, D. V., Pavlovska, A. S. (2019) Protsesy intehratsii i perspektyvy formuvannia rehionalnoi klasternoi polityky na osnovi balansu ekonomichnykh interesiv [The processes of integration and the prospects for the formation of regional cluster policy on the basis of the balance of economic interests]. *Problemy ta perspektyvy zabezpechennia stabilnoho sotsialno-ekonomichnoho rozvytku. Serii: Ekonomika: zb. nauk. prats Donetskoho derzh. un-tu upravlinnia. Mariupol: DonDUU, vol. XX, no. 314. Mariupol: DonDUU, pp. 17–29. (in Ukrainian)*
15. Buriak E.V. (2018) Novyye napravleniya razvitiya teorii klasterov: interesy regionalnogo menedzhmenta [New directions for the development of cluster theory: interests of regional management]. *Sotsialno-ekonomichni rozvytok rehioniv v konteksti mizhnarodnoi intehratsii: zhurn. Kherson. nats. tekhn. un-tu. Kherson: KhNTU, vol. 2, no. 29 (18), pp. 22–28. (in Ukrainian)*
16. Buriak, Ye.V. (2020) Formuvannia rehionalnykh klasteriv v umovakh rozbudovy intehratsiinykh protsesiv [Formation of regional clusters in the minds of the development of integration processes]. Doctor's thesis. Cherkasy. (in Ukrainian)
17. Levchuk, O.V., & Kovalenko, V.A. (2016) Aktualni pytannia reformatsii natsionalnykh ekonomichnykh interesiv Ukrainy v umovakh hlobalizatsii [Actual problems of reformation of Ukraine's national economic interests in the conditions of globalization]. *Economics and Society*, no. 2, 61–67. (in Ukrainian)
18. Kononova, I. (2022) Analitichne zabezpechennia zakhystu natsionalnykh ekonomichnykh interesiv [Analytical support for the protection of national economic interests]. *European Science*, 3(sge14-03), pp. 34–53. DOI: <https://doi.org/10.30890/2709-2313.2022-14-03-003> (in Ukrainian)
19. Liashenko, V.I. (2008) Biznes-asotsiatsii v sistemii instytutsionalnogo zabezpechennia lobiiuvannia interesiv pidpriemnytstva v Ukraini [Business associations in the system of institutional support for lobbying the interests of entrepreneurship in Ukraine]. *Prometei*, no. 2(26), pp. 28–39.
20. Pankova, L.I. (2021) Formuvannia innovatsiinoi modeli klasternoi polityky rehioniv na osnovi balansu interesiv [Formation of an innovative model of regional cluster policy based on the balance of interests]. Doctor's thesis. Cherkasy. (in Ukrainian)
21. Suchasni ekonomichni teorii: istoriia, metodolohiia ta perspektyvy rozvytku [Modern economic theories: history, methodology and development prospects]: zb. materialiv vseukr. kruhloho stolu (Ukraine, Kyiv, November, 2016). Kyiv: KNEU, 199 p.
22. Pro osnovy natsionalnoi bezpeky Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 19.06.2003 r. № 964-IV [On the basics of national security of Ukraine: Law of Ukraine dated 06/19/2003 No. 964-IV]. *zakon.rada.gov.ua*. Available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/964-15>

REFERENCES:

1. Finahina, O.V., Bitiuk, I.M., & Komirenko, V.I. (2022) Natsionalni ekonomichni interesy rozvytku ukrainskoho sektoru maloho ta serednoho biznesu: polityka yevrointehratsii ta tsilovi tekhnolohii HR-menedzhmentu [National economic interests of the development of the Ukrainian small and medium-sized business sector: European integration policy and targeted HR management technologies]. *Suchasni tendentsii staloho rozvytku: teoriia,*